

Tadeusz Sapierzyński

płk rez., Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych, JW GROM
ORCID: 0000-0003-3143-4146

Operacje bojowe JW GROM w pierwszej dekadzie XXI wieku

Wprowadzenie

Pierwsza dekada XXI w. zastała niespełna 10-letni GROM jako wyspecjalizowaną jednostkę specjalną, która zaledwie kilkadziesiąt dni wcześniej zmieniła podporządkowanie, tym samym przechodząc z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) do Ministerstwa Obrony Narodowej (MON). Pod koniec ubiegłego wieku doszło do bardzo ważnego wydarzenia z punktu widzenia bezpieczeństwa Polski: powodzeniem zakończyły się starania o przyjęcie do NATO, a nasza państwowa wiarygodność jako partnera sojuszniczego była poddawana próbom i ocenom przy każdej nadarzającej się okazji. GROM udawdniał wówczas wielokrotnie, że nie tylko jest jednostką godną zaufania, ale należy do elity światowych jednostek specjalnych. Pomimo strukturalnych zmian, jakie dokonywały się w Siłach Zbrojnych RP, i pojawiających się różnych, często niefortunnych pomysłów na zagospodarowanie potencjału jednostki, GROM udawdniał swoją wartość w Kosowie, Afganistanie i Iraku. Ciągłe podnosząc jakość swoich zdolności bojowych, rozwijając się technologicznie i inwestując w potencjał ludzki, dostarczył wielu argumentów na to, że jest jednostką, w którą warto inwestować.

Celem artykułu jest analiza najważniejszych operacji bojowych prowadzonych w drugiej dekadzie XXI w. przez Jednostkę Wojskową GROM (JWG) i odniesienie ich do zmian zachodzących w Jednostce oraz jej znaczenia dla realizacji celów polityki państwa. Zostanie on osiągnięty w oparciu o obserwację, w tym obserwację uczestniczącą, oraz materiały źródłowe i literaturę przedmiotu. Wnioski z całości analizy przedstawione zostaną w zakończeniu.

Uwarunkowania historyczne

Na temat operacji bojowych JW GROM w okresie, który jest przedmiotem opracowania, można odnaleźć w otwartych źródłach wiele pozycji. Z reguły opisują one udane, spektakularne operacje, które zostały przeprowadzone samodzielnie bądź we współdziałaniu z sojuszniczymi lub koalicyjnymi siłami specjalnymi (w tym z oddziałami będącymi obiektem wsparcia militarnego udzielanego przez GROM w ramach udziału w poszczególnych misjach). Zdecydowana większość opisywanych operacji nie odnosi się do uwarunkowań historycznych, dotyczących w szczególności transformacji państwa polskiego po zmianie systemu politycznego i społecznego zapoczątkowanego w 1989 r. Zagadnienie uwarunkowań historycznych jest o tyle ważne, że z reguły odciska ono piętno na zmianach organizacyjnych w Siłach Zbrojnych, prowadzących do określenia ich właściwej roli i miejsca w państwie demokratycznym. Ostatnia dekada XX w. przyniosła bardzo duże zmiany w strukturze Sił Zbrojnych RP (SZ RP); z jednej strony wynikały one z chęci zmniejszenia ich stanu liczebnego, ale związane były także z ambicjami wstąpienia do NATO i spełnienia wymogów z tym związanych¹. Istotną zmianą w skali SZ RP z punktu widzenia poruszanej problematyki była likwidacja podległych Okręgom Wojskowym pododdziałów specjalnych. Przypomnieć należy, że u schyłku XX w. Jednostka przeszła zmianę podporządkowania resortu, któremu podlegała. Ówczesny resort Spraw Wewnętrznych i Administracji przekazał GROM w bezpośrednie podporządkowanie Ministra Obrony Narodowej.

W wyniku zmian zaczęto wprowadzać tzw. cywilną kontrolę nad armią. Warto przypomnieć, że istniał wówczas Sztab Generalny WP (z uprawnieniem dowodzenia Siłami Zbrojnymi w czasie pokoju w imieniu Ministra Obrony Narodowej) z podległymi czterema okręgami wojskowymi, które skupiały w swojej strukturze Wojska Lądowe, a także Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej (WLOP) i Marynarkę Wojenną (MW). Pierwsza dekada XXI w. obfitowała w permanentne zmiany w strukturze SZ, w tym samym czasie pojawiały się również rewolucyjne pomysły dotyczące JW GROM. Na szczęście pomysły dotyczące przekazania Zespołu Bojowego (ZB) w Gdańsku Dowódcy Marynarki Wojennej, przejścia całej jednostki przez Żandarmerię Wojskową lub jej przeniesienie z Warszawy do Świątoszowa bądź innego „atrakcyjnego i operacyjnie uzasadnionego garnizonu” nie doszły do skutku i GROM pozostał w bezpośredniej podległości MON.

W listopadzie 2003 r. przestały istnieć okręgi wojskowe, które zostały zastąpione Dowództwem Wojsk Lądowych (DWLąd), Dowództwem Sił Powietrznych (DSP) i Dowództwem Marynarki Wojennej (DMW). Powstało również Dowództwo Operacyjne, które przejęło dowodzenie siłami biorącymi udział w operacjach wspierania pokoju i stabilizacyjnych, a od 2007 r. zaczęło wykonywać zadania MON w zakresie obrony powietrznej, planowania operacyjnego i dowodzenia operacją połączoną. W 2006 r. rozpoczęto formowanie Inspektoratu Wsparcia SZ, co zapoczątkowało zmianę systemu zaopatrywania logistycznego SZ RP. Wreszcie, w celu skonsolidowania wszystkich pozostałych pododdziałów specjalnych występujących w skali SZ,

¹ Zob. szerzej: W. Waszczykowski, *Studium o rozszerzeniu NATO*, „Studia i Materiały MON” nr 30, Warszawa 1995.

w 2007 r. powołano do życia Dowództwo Wojsk Specjalnych, które w miarę osiągnięcia zdolności do dowodzenia podległymi jednostkami przejmowało dowodzenie i kierowanie prowadzonymi operacjami specjalnymi. Spełniało ono rolę jednocześnie dostarczyciela sił, jak i użytkownika sił (ang. *Force User and Force Provider*). Trzeba tutaj wspomnieć o kluczowym porozumieniu dwustronnym w dziedzinie wojsk specjalnych, podpisanym w 2009 r. przez Polskę i Stany Zjednoczone, mającym ogromny wpływ na prowadzone w następstwie operacje w drugiej dekadzie XXI w., która zostanie zapamiętana kolejnymi zmianami w systemie kierowania i dowodzenia SZ, z punktu widzenia WS – kompletnie nieudany². Skutki tych zmian WS odczuwają do dzisiaj, ponieważ to one najboleśniej zostały nimi dotknięte.

Konsekwencją przyjęcia do sojuszu była znaczna intensyfikacja współpracy międzynarodowej i konieczność zmiany mentalnościowej polegającej na zbliżeniu się do państw Zachodu. Zwiększony udział sił zbrojnych w operacjach sojuszniczych i koalicyjnych wymuszał osiąganie nowych zdolności i zastosowanie nowoczesnej technologii, co nie pozostawało bez wpływu na kierunki modernizacji technicznej SZ, a w odniesieniu do Wojsk Specjalnych (WS) nabrało szczególnego znaczenia. Dla tego, co działo się w Polsce w zakresie rozwoju WS w pierwszej dekadzie XXI w., niebagatelne znaczenie miały liczne deklaracje polityczne, począwszy od Szczytu NATO w Pradze w 2002 r. i przełomowego szczytu w Rydze z 2006 r., kiedy potwierdzono, że polską specjalnością w NATO będą Wojska Specjalne³. Oprócz tego ważna była deklaracja Polski z 2008 r. w sprawie osiągnięcia zdolności państwa ramowego w zakresie dowodzenia operacjami specjalnymi.

To tylko niektóre uwarunkowania historyczne, które wywarły wpływ na operacje prowadzone nie tylko przez JW GROM, ale i całe WS. Mówiąc o misjach pierwszej dekady XXI w., należy podkreślić, że zmiana podporządkowania GROM miała niebagatelne znaczenie dla rozwoju tych zdolności Jednostki, które później były wykorzystywane w operacjach poza granicami kraju. Przejście w bezpośrednie podporządkowanie MON dawało niewątpliwie możliwość podejmowania szybkich decyzji na najwyższym szczeblu i ułatwiało postęp w zakresie modernizacji technicznej. Nie bez znaczenia był ogromny skok w zakresie remontów i rozbudowy infrastruktury, która za czasów MSWiA – nie istniała albo istniała tylko dzięki determinacji jej bezpośrednich użytkowników. Wysokie podporządkowanie, które powinno być charakterystyczne dla WS, miało również wielkie znaczenie w zakresie naboru i selekcji nowych kadr; nikt w GROM nie służył na siłę lub za karę. Różnicę pomiędzy takim stanem rzeczy, a mentalnością ludzi, którzy służą z przypadku i mogą służyć wszędzie, pod warunkiem, że nie będzie to dalej niż 3 km od Wawelu, Zamku Królewskiego czy Bramy Portowej, jest dla każdego żołnierza oczywista. Dla sposobu myślenia, podejścia do wielu operacyjnych i codziennych spraw, dowodzenia i kierowania ma to fundamentalne znaczenie.

² Zob. szerzej: M. Lasoń, *Wpływ reformy kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w Wojskach Specjalnych na początku 2014 roku*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2014, nr 2, s. 13–22.

³ Zob. szerzej: *Riga NATO Summit, 28–29.XI.2006*, <https://www.nato.int/docu/comm/2006/0611-riga/index.htm> [dostęp: 27.01.2020].

Przełom XX i XXI wieku

Wprawdzie misja KFOR w Kosowie rozpoczęła się dla polskich żołnierzy na przełomie czerwca i lipca 1999 r., ale trwa ona nieprzerwanie do dzisiaj, a w wykonaniu żołnierzy JW GROM zakończyła się w 2001 r. Dlatego warto o niej wspomnieć w kontekście misji realizowanych przez Jednostkę w pierwszej dekadzie XXI w. Misja w Kosowie nie była pierwszą misją żołnierzy GROM na Bałkanach: na przełomie 1996 i 1997 r. zasłynęli oni przeprowadzeniem operacji „Little Flower”⁴, trzymając się jednak opisywanego okresu, szczegóły pozostawiam do skomentowania innym. Zadania niewielkiej grupy żołnierzy GROM, działającej w ramach KFOR, polegały na prowadzeniu rozpoznania specjalnego poprzez patrolowanie pogranicza Macedonii i Kosowa. Współpracując z amerykańskimi jednostkami specjalnymi, prowadziła rozpoznanie w bardzo trudnych warunkach wysokogórskich. Jednym z licznych sukcesów operatorów Jednostki było zatrzymanie grupy przemytników przerzucających przez góry znaczne ilości broni i amunicji dla kosowskich bojowników. Choć kontakty z amerykańskimi jednostkami nie należały w przeszłości do okazjonalnych, żołnierze JW GROM wystąpili w tej misji – z racji przystąpienia Polski do NATO (1999) – jako bacznie obserwowany przez Amerykanów nowy sojusznik i zdali ten pierwszy egzamin celująco.

Afganistan (operacja „Enduring Freedom”)

Udział żołnierzy JW GROM w operacji Enduring Freedom był możliwy dzięki polskiej deklaracji udziału z 22 listopada 2001 r.⁵ Od tego momentu rozpoczęto przygotowania niewielkiego polskiego kontyngentu, który składał się z logistyków i saperów oraz ochraniających ich operatorów z GROM. Do głównych zadań Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW), który przybył do bazy White Eagle w Bagram 16 marca 2002 r., należała odbudowa infrastruktury lotniska, rozminowanie terenu wokół bazy i zabezpieczenie logistyczne wojsk polskich i międzynarodowych. JW GROM niewielkimi siłami realizowała zadania ochrony polskiej bazy, kwatery głównej wojsk amerykańskich i dyplomatów oraz zajmowała się realizacją patroli, szczególnie w rejonach, skąd pochodziło największe zagrożenie dla żołnierzy PKW. Ponieważ w Jednostce zorientowano się po pewnym czasie, że operatorzy zaczęli realizować coraz więcej zadań, których nie można było zaliczyć do typowych zadań specjalnych (nie była nim m.in. ochrona bazy i prac inżynierskich realizowanych przez PKW), wystąpiono z wnioskiem o wycofanie ich z PKW. Ostatecznie operatorzy JW GROM opuścili Bagram w kwietniu 2004 r., a ich zadania powierzono Jednostce Wojskowej Komandosów (JWK).

Udział w tej operacji, choć samym operatorom umożliwił tzw. obycie się w warunkach bojowych, należy uznać za przykład zupełnego braku zrozumienia roli

⁴ Zob. szerzej: H. Królikowski, *Operacja Little Flower na tle konfliktu w byłej Jugostawii*, Gdański Dom Wydawniczy, Gdańsk 2002.

⁵ Postanowienie Prezydenta RP z dnia 22 listopada 2001 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w składzie Sił Sojuszniczych w Islamskim Państwie Afganistanu, Republice Tadżykistanu i Republice Uzbekistanu oraz Morzu Arabskim i Oceanie Indyjskim, M.P. 2001 nr 42 poz. 674.

i przeznaczenia jednostki specjalnej, zadań specjalnych i sposobu wykorzystania jednostek specjalnych w warunkach afgańskich. To kliniczny przykład tego, że MON, które posiadało tego typu jednostkę, nie wiedziało, jak ją wykorzystać. Dopiero w kolejnych misjach JW GROM zaczęła realizować typowe zadania specjalne, takie jak wsparcie militarne, rozpoznanie specjalne czy akcje bezpośrednie.

Zatoka Perska

W ramach jednego z zespołów PKW w składzie wielonarodowych sił koalicyjnych w Królestwie Arabii Saudyjskiej, Królestwie Bahrajnu, Jordanijskim Państwie Haszymidzkim, Państwie Kataru, Państwie Kuwejtu i Republice Iraku oraz w Zatoce Perskiej, na Morzu Czerwonym i Oceanie Indyjskim aż po Zatokę Perską (Camp Doha w Kuwejcie) została skierowana niewielka liczebnie grupa żołnierzy JW GROM⁶. Kontyngent był przełomowym, zważywszy na to, że po raz pierwszy od II wojny światowej polscy żołnierze uczestniczyli w działaniach wojennych skierowanych przeciwko innemu państwu bez formalnego wypowiedzenia wojny. Przerzut na teatr działań nastąpił 19 kwietnia 2002 r. z lotniska w Mińsku Mazowieckim. Działania w Kuwejcie odbywały się w ramach operacji pod auspicjami ONZ, a główne zadania polegały na:

- a) nadzorowaniu przestrzegania nałożonego przez ONZ embarga na handel ropą naftową z Irakiem;
- b) ochronie szlaków komunikacyjnych;
- c) kontroli obiektów pływających podejrzewanych o przemyt ropy.

Żołnierze JW GROM wspólnie z żołnierzami jednostki Navy SEALs realizowali zadania, polegając na danych rozpoznawczych i wywiadowczych ze źródeł amerykańskich. Wykorzystywali również sprzęt pływający Navy SEAL, m.in. MK V Special Operations Craft (MK V SOC). Komandosi Navy SEALs z podziwem wypowiadali się na temat umiejętności abordażowych naszych żołnierzy, w szczególności tych realizowanych w warunkach nocnych. Namacalnym efektem działalności polskich operatorów było zapobieżenie, w wyniku kilkudziesięciu skutecznych abordaży, przemytowi ok. 5 tys. ton ropy pochodzącej z Iraku. Umiejętności operatorów GROM zostały ocenione przez sojuszników bardzo wysoko, dlatego wystąpili oni z wnioskiem o nadanie Jednostce medalu za zasługi bojowe. Z ogromnym zadowoleniem przyjęli również przystąpienie Polski do koalicji uczestniczącej w rozpoczynającej się 20 marca 2003 r. operacji „Iracka Wolność” (ang. Iraqi Freedom).

W tym czasie uzbrojenie i wyposażenie Jednostki w porównaniu z innymi żołnierzami Sił Zbrojnych RP wypadło zdecydowanie na korzyść operatorów GROM. Nie można było jednak tego powtórzyć w porównaniu z operatorami Navy SEALs. Zarówno uzbrojenie, jak i wyposażenie osobiste żołnierzy amerykańskich było jakościowo i ilościowo zdecydowanie lepsze. W tamtym czasie nie do końca rozumiano, że przewaga technologiczna nad przeciwnikiem, szczególnie w warunkach nocnych, zwiększa bezpieczeństwo operatorów i pozwala im na osiągnięcie

⁶ Zob. szerzej: *GROM i formoza już w Kuwejcie*, 23.04.2002, Rzeczpospolita.pl, <https://archiwum.rp.pl/artykul/382278.html> [dostęp: 27.01.2020].

przewagi, a przez to ułatwia pomyślną realizację zadań, ograniczając ilość strat po stronie własnej. Operatorzy JW GROM często musieli nadrabiać te różnice umiejętnościami indywidualnymi i zespołowymi, a także pomysłowością w zakresie samodzielnego ulepszania elementów wyposażenia. Dzięki możliwości korzystania ze sprzętu amerykańskiego, w tym wsparcia z morza i powietrza, a także danym rozpoznawczo-wywiadowczym był możliwy nasz udział w morskich operacjach blokadowych (ang. Maritime Interdiction Operations – MIO). Umiejętności polskich operatorów zostały ocenione przez naszych sojuszników bardzo wysoko.

Zatoka Perska (operacja „Iraqi Freedom”)

Operatorzy JW GROM płynnie przeszli z jednej operacji do drugiej, zwiększając swoje siły o ponad 30 żołnierzy. 20 marca rozpoczęła się II wojna w Zatoce Perskiej. Udział polskich żołnierzy został zapoczątkowany operacją opanowania dwóch terminali naftowych na podejściu do portu Umm Kasr, z których jeden, KAAOT (ang. Khawar AL. Amaya Offshore Terminal), przypadł polskiemu operatorom, a drugi – MABOT (ang. Mina Al. Bakr Offshore Terminal) – amerykańskiemu Navy Special Warfare Task Force Group, której podlegała grupa operatorów GROM (łącznie 56 żołnierzy). Zadanie polegało na przejęciu terminali, które stanowiły główną przeszkodę przed planowanym opanowaniem portu w Umm Kasr⁷. Port stanowił doskonały punkt przeładunkowy dla zaopatrywania walczących wojsk i był kluczowym obiektem dla powodzenia operacji lądowej. Z danych wywiadowczych wynikało, że platformy są bronione i przygotowane do wysadzenia, które mogło spowodować katastrofę ekologiczną o podobnych rozmiarach, jak w przypadku I wojny w Zatoce Perskiej, lub nawet większą – 1,8 mln baryłek przechowywanej ropy doskonale przemawiało do wyobraźni.

Operację przygotowano i przeprowadzono z zachowaniem wszelkich zasad dotyczących operacji specjalnych, nie wyłączając treningu na przygotowanej macie obiektu z wykorzystaniem elementu zaskoczenia, opierając się na amerykańskich danych rozpoznawczych i wywiadowczych. W nocy z 20 na 21 marca 2003 r. polscy i amerykańscy operatorzy opanowali oba terminale bez strat. Obraz z przebiegu operacji był przekazywany na żywo z pokładu amerykańskich śmigłowców do centrum operacyjnego na pokładzie krążownika USS „Valley Forge”. GROM opanował wyznaczony obiekt w 15 minut od chwili rozpoczęcia szturm. Po skrytym podpłynięciu pod obiekt jego opanowanie wymagało wspinaczki na poziom terminala (9–11 m nad lustrem wody), co przy pełnym wyposażeniu, w kamizelkach kuloodpornych, taktycznych i kamizelkach ratowniczych – na wypadek upadku do wody, nie było łatwe. Przebiegło jednak bardzo sprawnie i opanowanie części przeładunkowej odbyło się bez większych przeszkód. W wyniku przejęcia części hotelowej zatrzymano 18 żołnierzy irackich przebranych w ubrania cywilne, a także znaleziono broń, materiały wybuchowe i przygotowane do wysadzenia ładunki.

⁷ Zob. szerzej: J. Rybak, *GROM.PL. Tajne operacje polskich sił specjalnych*, Jeden Świat, Warszawa 2009, s. 241–278.

Po opanowaniu terminala MABOT wrota do opanowania portu Umm Kasr stały dla brytyjskich żołnierzy otworem. Ostatecznie port został przez nich przejęty 25 marca. Nie mieli udziału w opanowaniu obiektów pływających w samym porcie mieli także operatorzy JW GROM. Tym samym droga na północ oraz kanał zaopatrywania wojsk zostały otwarte. Co ciekawe, polską częścią operacji dowodził jeden z dowódców Zespołów Bojowych (ZB) JW GROM o przeznaczeniu lądowym – to dowód na to, że przyjęte rozwiązania, dotyczące szkolenia operatorów wszystkich, niezależnie od przeznaczenia ZB w warunkach lądowych i morskich, są ze wszech miar słuszne i mają swoje racjonalne uzasadnienie. Operacja opanowania terminala naftowego KAAOT była jedną z najbardziej spektakularnych i udanych operacji specjalnych przeprowadzonych przez polskich operatorów w operacji Iraki Freedom, jeżeli nie w historii Jednostki.

Na tym nie kończył się udział operatorów JW GROM w tym regionie świata. Zakończyli oni działalność z Camp Doha 21 kwietnia 2003 r., przenosząc się daleko na północ – do Bagdadu. Nieopodal lotniska międzynarodowego w Bagdadzie (Camp Jenny Pozzi) przystąpili wkrótce do realizacji kolejnych zadań, polegających głównie na poszukiwaniu kluczowych osób z powszechnie znanej tzw. talii kart – liście, na której wyszczególniono osoby ważne dla reżimu Husajna, ukrywające się na terenie Iraku⁸. Sam Husajn był, jak się nietrudno domyślić, asem pik. Prócz tego GROM dbał o ochronę polskiej ambasady, w tym zabezpieczenie transportu obsady ambasady z Jordanii do Bagdadu. Znalazły się również zadania realizowane na korzyść Wielonarodowej Dywizji Centrum–Południe, która między czerwcem a sierpniem 2003 r. zaczęła zajmować Sektor Centralno-Południowy Iraku. W tym czasie zespół żołnierzy JW GROM działał w składzie CJSOTF amerykańskich sił specjalnych (ang. Combined Joint Special Operations Task Force). Dowódcami tej struktury byli z reguły oficerowie ze składu SEAL TEAM lub, w późniejszym okresie, SFG (ang. Special Forces Group). Podległa Amerykanom polska grupa nosiła nazwę Task Unit Thunder. Polski TU Thunder wykonał wspólnie z komandosami SEALs i SFG (ang. Special Forces Group) ogromną liczbę operacji, zyskując uznanie i zaufanie sojuszników, które w późniejszym okresie procentowało udzielanym przez nich wsparciem.

Do najważniejszych operacji, oprócz już wspomnianych, należały:

- a) Opanowanie wspólnie z amerykańskimi komandosami tamy na zaporze wodnej Mukarayin na północ od Bagdadu. Źródła amerykańskie donosiły o możliwości wysadzenia zapory, co groziło zalaniem Bagdadu.
- b) Zatrzymanie kilkunastu wysokiej rangi członków reżimu Husajna i osób z tzw. talii kart, w tym byłego dowódcy sił powietrznych.
- c) Udział w operacji przeciwnajperskiej i realizacja innych zadań specjalnych w Mosulu.

Udział TU Thunder w operacji „Iraki Freedom” zakończył się 14 grudnia 2004 r. w wyniku nieprzedłużenia zgody Prezydenta RP na dalszy udział w działaniach w Iraku. Pożegnanie TU Thunder odbyło się na tyle uroczystie, na ile pozwalały warunki. Podziękowaniom nie było końca, a żołnierze JW GROM zostali przywitani

⁸ Zob. szerzej: B. Tufft, *Iraq's „Most-Wanted Playing Cards Go On Display at the Pentagon*, 18.10.2014, „The Independent”, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/iraqs-most-wanted-playing-cards-go-on-display-at-the-pentagon-9803525.html> [dostęp: 28.01.2020].

w Polsce osobiście przez Prezydenta RP i Ministra Obrony Narodowej, którzy z tej okazji pojawili się w Jednostce⁹. Świadczyło to o szacunku władz RP dla dokonani operatorów GROM podczas operacji w Zatoce Perskiej i na terenie Iraku – teraz przyszedł czas na krótki odpoczynek i odtwarzanie zdolności. Należy przypomnieć, że w omawianym okresie Jednostka wystawiała jednocześnie zespoły do Iraku i Afganistanu, co powodowało, że po półrocznej przerwie operatorzy często wracali na teatr działań, aby zmienić kolegów.

Afganistan

Po trzech latach przerwy 19 lutego 2007 r. JW GROM powraca do Afganistanu. Tym razem w okolice Kandaharu, gdzie podlega amerykańskim siłom specjalnym ze składu 7SFG. Dzięki świetnym referencjom i doświadczeniom z pierwszego pobytu w Iraku kontakt z kooperantami był dużo łatwiejszy. Task Force 49 (TF-49), bo taką nazwę otrzymał polski zespół, przystąpił do realizacji typowych zadań specjalnych. Dane rozpoznawcze i wywiadowcze dotyczące operacji były pozyskiwane głównie przez stronę amerykańską, a także pochodziły z własnych źródeł. Już w marcu polscy operatorzy przeprowadzili w ramach operacji sojuszniczej „Achilles” szeroko zakrojoną akcję przeciwko talibom i powiązanim z nimi gangom narkotykowym w sąsiedniej prowincji Helmand przy współudziale 7 SFG, kanadyjskiej jednostki JTF-2 oraz afgańskich sił bezpieczeństwa. TF-49 prowadził operacje, począwszy od likwidacji składów broni i amunicji, poprzez działania z zakresu rozpoznania specjalnego, a także operacje otocz i przeszukaj (ang. *cordon and search*), na zatrzymywaniu kluczowego talibskiego personelu kończąc. Zespół Operacji Specjalnych – ZOS był bezpośrednio podporządkowany ISAF SF COMM i prowadził operacje specjalne o różnym stopniu ważności i trudności w rejonie Kandaharu, a także w innych rejonach Afganistanu w zależności od potrzeb i zgodnie z przekazywanymi uprawnieniami w zakresie dowodzenia (ang. *Transfer of Authority – TOA*).

W czerwcu 2008 r., w ramach czwartej rotacji, ZOS składał się z przedstawicieli niemalże wszystkich jednostek specjalnych SZ RP. Ten okres i sposób połączenia wszystkich Jednostek Wojsk Specjalnych (JWS) funkcjonujących w ramach jednego „organizmu” okazały się mało efektywne i nie przyniosły oczekiwanych rezultatów w zakresie wzajemnych relacji pomiędzy jednostkami, szybko zatem zrezygnowano z łączenia sił różnych JWS w ramach jednego elementu zadaniowego (ang. *Task Force – TF*). W 2009 r. zespół, który prowadził operacje specjalne, został przeniesiony do polskiej strefy odpowiedzialności (Polskiego Kontyngentu Wojskowego) w Ghazni, gdzie odpowiadał za prowadzenie operacji specjalnych w tej strefie, pozostając nadal w bezpośrednim podporządkowaniu ISAF SFCOMM, które zapewniało użycie WS zgodnie z ich przeznaczeniem. W tym miejscu należy podkreślić, że taka sytuacja powodowała nieporozumienia na linii Dowódca PKW – Zespół

⁹ Żołnierzy zapraszano także do siedziby rządu. Zob. *Miller: jesteśmy dumni z GROM-u*, 21.05.2003, PAP, <https://wiadomosci.wp.pl/miller-jestesmy-dumni-z-grom-u-6032043067593857a> [dostęp: 27.01.2020].

Operacji Specjalnych, wynikające z niewłaściwego zrozumienia sposobu wykorzystania WS i całkowitej zależności WS od statków powietrznych będących w dyspozycji PKW. TF-49 realizował w tym okresie zadania m.in. z zakresu ochrony polskiej ambasady w Kabulu, jak również ochrony osobistej najważniejszych osób w RP krótkotrwale odwiedzających Afganistan. Do takich osób należeli Prezydent RP, premier, a także delegacje polskiego parlamentu.

1 grudnia 2007 r. JW GROM wchodzi w podporządkowanie Dowództwa Wojsk Specjalnych (DWS), którego powstanie zostało zatwierdzone przez polski parlament 24 maja tego samego roku¹⁰. Powstałe DWS stopniowo przejmowało Jednostki Wojsk Specjalnych, rozproszone i znajdujące się w podporządkowaniu innych RSZ, a w przypadku JWG – w podległości Ministra Obrony Narodowej, w swoje podporządkowanie. Jednocześnie DWS stało się Dowództwem Rodzaju SZ, które jako jedyne było upoważnione do dowodzenia operacjami specjalnymi poza granicami kraju. Stąd pojawiła się potrzeba zorganizowania w Afganistanie Zespołu Operacji Specjalnych (ZOS), by koordynował i dekonfliktował operacje specjalne prowadzone przez polskie JWS w tym rejonie Azji. Zaangażowanie JWG w Afganistanie, realizowane przez TF-49, doprowadziło do zatrzymania trzech osób z listy JPEL (ang. Joint Prioritized Effects List) i ochrony wielu członków zarówno sił koalicyjnych, jak i struktur sił bezpieczeństwa Afganistanu, a także osób cywilnych (w tym porwanych i przetrzymywanych przez siły antyrządowe). Koniec dekady to zdecydowany wzrost zaangażowania TF-49, które oprócz wymienionych już zadań realizowało cele z zakresu MA (ang. Military Assistance) – Wsparcia Militarne. Polegały one głównie na szkoleniu Sił Bezpieczeństwa Afganistanu, a także wspólnym z nimi prowadzeniu operacji specjalnych. Jeszcze silniejszy wzrost znaczenia tych zadań nastąpił w kolejnej dekadzie XXI w.

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Na działania JWG w Iraku i Afganistanie niebagatelny wpływ miały zmiany organizacyjne i funkcjonalne zachodzące w SZ RP (w tym dwukrotna zmiana podporządkowania – 1999 i 2007), a także konsolidacja WS w ramach jednego Rodzaju SZ.
2. Wysoka jakość działań JWG w czasie działań w Zatoce Perskiej miała wpływ na późniejsze, lepsze relacje z siłami specjalnymi innych państw koalicji.
3. W początkowym etapie prowadzenia operacji w Afganistanie (2002–2004) istniała niska świadomość co do sposobu wykorzystania WS zgodnie z ich przeznaczeniem.
4. Łączenie zaangażowania wielu jednostek do działania w składzie jednego elementu zadaniowego okazało się być mniej efektywne od stosowania jednorodnych (pochodzących z tej samej jednostki) grup/zespołów uzupełnionych o elementy wsparcia, dowodzenia i logistyki.

¹⁰ Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2007 r., 107, poz. 732.

5. Początkowo wszelkie działania były możliwe dzięki danym rozpoznawczym pochodzącym od sojuszników, w mniejszym stopniu ze źródeł własnych.
6. W późniejszym okresie doszło do zdobycia niezbędnych umiejętności pozwalających na korzystanie z własnych źródeł informacji, m.in. dzięki pozyskaniu odpowiedniego sprzętu i lepszej współpracy z właściwymi służbami.
7. Udział w operacjach w Zatoce Perskiej, Iraku i Afganistanie potwierdził, że JW GROM należy do światowej elity jednostek specjalnych.

Bibliografia

- GROM i Formoza już w Kuwejcie*, 23.04.2002, Rzeczpospolita.pl, <https://archiwum.rp.pl/artukul/382278.html> [dostęp: 27.01.2020].
- Królikowski H., *Operacja Little Flower na tle konfliktu w byłej Jugosławii*, Gdański Dom Wydawniczy, Gdańsk 2002.
- Lasoń M., *Wpływ reformy kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w Wojskach Specjalnych na początku 2014 roku*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2014, nr 2.
- Miller: *jesteśmy dumni z GROM-u*, 21.05.2003, PAP, <https://wiadomosci.wp.pl/miller-jestesmy-dumni-z-grom-u-6032043067593857a> [dostęp: 27.01.2020].
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 22 listopada 2001 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w składzie Sił Sojuszniczych w Islamskim Państwie Afganistanu, Republice Tadżykistanu i Republice Uzbekistanu oraz Morzu Arabskim i Oceanie Indyjskim, M.P. 2001 nr 42 poz. 674.
- Riga NATO Summit, 28–29.XI.2006*, <https://www.nato.int/docu/comm/2006/0611-riga/index.htm> [dostęp: 27.01.2020].
- Rybak J., *GROM.PL. Tajne operacje polskich sił specjalnych*, Jeden Świat, Warszawa 2009.
- Tufft B., *Iraq's „Most-Wanted” Playing Cards Go On Display at the Pentagon*, 18.10.2014, „The Independent”, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/iraqs-most-wanted-playing-cards-go-on-display-at-the-pentagon-9803525.html> [dostęp: 28.01.2020].
- Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2007 r., 107, poz. 732.
- Waszczykowski W., *Studium o rozszerzeniu NATO*, „Studia i Materiały MON” nr 30, Warszawa 1995.

Operacje bojowe JW GROM w pierwszej dekadzie XXI wieku Streszczenie

Celem artykułu jest analiza najważniejszych operacji bojowych prowadzonych w drugiej dekadzie XXI wieku przez JW GROM. Została ona przeprowadzona chronologicznie z uwzględnieniem przemian zachodzących w Siłach Zbrojnych RP. W ocenie wskazano zasadnicze zdolności, których osiągnięcie było możliwe dzięki doświadczeniom zdobytym w czasie prowadzenia wielu operacji bojowych. W analizie podkreślono wysoki profesjonalizm Zespołów Bojowych JW GROM, jak również renomę,

którą zyskała jednostka w środowisku międzynarodowym. Wspomina się również o początkowo słabej umiejętności w zakresie wykorzystania jednostek wojsk specjalnych zgodnie z ich bojowym przeznaczeniem przez wyższe organy dowodzenia. Opracowanie zostało zakończone wnioskami.

Słowa kluczowe: operacje bojowe JW GROM, Kosowo, Afganistan, Enduring Freedom, Zatoka Perska, Iraqi Freedom

SMU GROM Combat Operations in the First Decade of the 21st Century

Abstract

This paper looks at the most important SMU GROM (Special Missions Unit GROM) combat operations conducted in the first decade of the twenty-first century. The analysis of SMU GROM participation has been conducted chronologically, taking into account the several changes that have taken place within the Polish Armed Forces. The fundamental capabilities, whose achievement was possible thanks to the involvement in numerous combat missions, have been highlighted too. The high level of SMU GROM Combat Teams professionalism and recognition achieved in international environment has been underlined, with special attention paid to the issue of the initially low level of skills of Poland's top commanding structures of how to use special forces according to its combat dedication. The relevant conclusions have been added at the end of the study.

Key words: SMU GROM combat operations, Kosovo, Afghanistan, Enduring Freedom, Persian Gulf, Iraqi Freedom

Kampfeinsätze der Militäreinheit GROM in der ersten Dekade des 21. Jahrhunderts

Zusammenfassung

Das Ziel des Artikels ist die Analyse der wichtigsten in der zweiten Dekade des XXI. Jahrhunderts durch die Militäreinheit GROM durchgeführten Kampfeinsätze. Diese Analyse wurde chronologisch mit Berücksichtigung der in den Streitkräften der Republik Polens eingetretenen Veränderungen durchgeführt. In der Beurteilung wurde auf Hauptfähigkeiten hingewiesen, welche dank den bei der Umsetzung mehrerer Kampfeinsätze erworbenen Erfahrungen erreicht werden konnten. In der Analyse wurde der hohe Maß an Professionalität der Kampfteams der Militäreinheit GROM betont, sowie den Ruf, den die Einheit im internationalen Umfeld erlangt hat. Es wurde auch der anfänglich schwache Einsatz der Einheiten der Sonderstreitkräfte gemäß ihrer Einsatzbestimmung durch höhere Führungskräfte erwähnt. Am Ende des Artikels befinden sich Schlussfolgerungen.

Schlüsselwörter: Kampfeinsätze der Militäreinheit GROM, Kosovo, Afghanistan, Enduring Freedom, Persischer Golf, Iraqi Freedom

*Боевые операции Воинской части GROM
в первом десятилетии XXI века*

Резюме

В статье проведен анализ важнейших боевых операций, проводимых во втором десятилетии XXI века Воинской частью GROM. Анализ проводился в хронологическом порядке, с учетом преобразований, происходящих в Вооруженных силах Польши. Указаны возможности подразделения, достижение которых удалось благодаря опыту, полученному при проведении многих боевых операций. Подчеркнуто высокий профессионализм боевых отрядов Воинской части GROM, а также репутация, которую получило подразделение в международной среде. Упоминается также об ошибках в области применения подразделений специальных войск высшим командованием на начальном этапе существования спецподразделений. Статья завершается выводами из проделанной автором работы.

Ключевые слова: боевые операции Воинской части GROM, Косово, Афганистан, Enduring Freedom, Персидский залив, Iraqi Freedom